

КОМПЛЕКСНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ АРГУМЕНТАЦІЇ У СУЧАСНИХ КОМП'ЮТЕРНИХ НАУКАХ

Шуліка К.

Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Старікова Г.Г.

Харківський національний університет радіоелектроніки
(61166, Харків, пр. Науки, 14, каф. філософії, тел.0577021465)

E-mail: d_philosophy@nure.ua

This article is devoted to the problem of logical rules of argumentation. The modeling of argumentation in computer science is considered. The presented approaches use algebraic-logical methods and methods of Computer Science.

Аргументація, безсумнівно, відіграє значну роль у житті й професійній діяльності сучасної людини. Вона вкрай необхідна при веденні діалогу, спору або полеміки. Особливе значення має досконалість аргументації у наукових дискусіях. Усе це зумовлює необхідність дослідження цього розділу формальної логіки у сучасній науці. Але існує ще один аспект цієї проблеми, який пов'язаний із суто сучасними науково-технічними питаннями, а саме, з проблемою створення і функціонування штучного інтелекту. Тому дослідження певних логічних законів, зокрема, правил аргументації стає у наш час важливою темою для досліджень у галузі комп'ютерних наук. Існує безліч різних підходів до моделювання аргументації в рамках парадигми Computer Science. Характеризуючи всі представлені підходи узагальнено, можна сказати, що в них використовуються алгебро-логічні методи, а також специфічні методи Computer Science. Так, наприклад, в праці Dung P. M. On the Acceptability of Arguments and Its Fundamental Role in Nonmonotonic Reasoning. Artificial Intelligence, (1995) аргументи представляють собою базу даних, впорядковану відношенням Attack та його похідними. Порівняльну характеристику підходів до моделювання аргументації в рамках штучного інтелекту можна знайти також у роботі [1].

У дослідників постає питання, чи може взагалі логіка бути відповідним аналітичним та оцінним критерієм, а також — що саме ми можемо називати єдино правильним критерієм оцінки аргументації. Існують різні точки зору щодо параметрів, які впливають на пропорції логічних та нелогічних засобів моделювання аргументації, тому що це комплексний, принципово неоднорідний, «багатошаровий» феномен. Тому співвідношення логічних та нелогічних методів вивчення аргументації не є апіорним та незмінним, а вибір того чи іншого апарату моделювання залежить від ряду параметрів. Ідея відмінностей рівнів в аргументативному процесі не є новою. В роботі [1] представлено чотири шари аргументації: логічний, діалектичний, процедурний та стратегічний, при цьому важливо, що, хоча об'єктом дослідження може бути будь-який рівень, ефективність

аналізу залежить від врахування інших рівнів. Натомість, Д.В. Зайцев стверджує, що можна обмежитись виділенням трьох рівнів цього феномена, об'єднавши процедурний та стратегічний рівні. На процедурному рівні аргументація є сукупністю мовних актів, в яких аргументи і тези представлені динамічно, що дозволяє на стратегічному рівні розробляти та використовувати евристичні прийоми ведення диспуту [1]. Тому я вважаю, що узагальнення в даному випадку — шлях в нікуди, і не варто поєднувати два типи з наявними відмінностями в один, втрачаючи пласт інформації. Тож, на першому, логіко-лінгвістичному рівні ми маємо справу з поєднанням впорядкованих в часі речень. Між цими реченнями можна встановлювати логічні відношення, робити більш зрозумілим сенс та значення. Ці задачі найбільш ефективно вирішуються з використанням логічних інструментів. Другий, діалектико-риторичний, або процедурний, рівень аргументації визначає, по-перше, ролі, які ті чи інші речення грають в аргументативному процесі, а по-друге, тактичні й стратегічні прийоми, які використовують учасники полеміки. Третій метарівень аргументації є рефлексією над двома попередніми. Роботи спеціалістів з таких різних сфер, як комп'ютерне моделювання природних міркувань та практика переговорного процесу, дозволяють виявити в реальних полемічних процесах не тільки компоненти першого та другого рівня, але й виходи на метарівень. Виявляється, що чим частіше учасник полеміки виконує цей вихід, тим більше в нього шансів досягти бажаного результату. Сторонній погляд, пошук об'єктивних критеріїв оцінки позицій сторін, акцент на інтересах, а не на позиціях, виявлення та актуалізація прихованих компонентів позицій полемістів — все це приклади виходу в процесі полеміки на метарівень. Останнім аспектом, який впливає на вибір засобів аргументації, є концептуальна основа дослідження. Часто висхідні передумови дослідників відносно співвідношення логіки та нелогічного розходяться діаметрально, логічний та психолого-риторичний підходи займають полярні позиції. Тож, за допомогою багатозначного семантичного каркасу ми можемо оцінити коректність та ефективність аргументації, а також виділити чотири типи аргументації: 1. Коректна та ефективна аргументація. 2. Коректна та неефективна аргументація. Тип аргументації, що часто зустрічається в науковій полеміці. 3. Ефективна та некоректна аргументація. Такий тип полемічної взаємодії частіше зустрічається в політиці та бізнесі. Вважається, що найнеобхіднішим є саме досягнення результату. 4. Неефективна та некоректна аргументація.

Можна зробити висновок, що критерій оцінки аргументації має бути комплексним, а також містити оцінку несуперечності та оцінку ефективності.

Перелік посилань

1. Prakken H., Sartor G. The Role of Logic in Computational Models of Legal Argument a Critical Survey: Computational Logic. Berlin: 2001.